

Az Európai Unió megítélése nemzetközi és idősoros összehasonlításban

A REPUBLIKON INTÉZET ELEMZÉSE

2022. AUGUSZTUS

ÖSSZEFOGLALÓ

- Elemzésünkben a visegrádi országokat, így hazánk mellett Csehország, Lengyelország és Szlovákia, a hagyományosan EU-párti Románia, valamint az EU-alkotmányt 2005-ben leszavazó, ugyanakkor EU-alapító Hollandia válaszadóinak az EU-val kapcsolatos véleményeit vizsgáltuk meg.
- Elemzésünk során nem a tagság támogatottságára, hanem az unióval kapcsolatos szubjektív azonosulásra, az egyén általános helyzetértékelésére voltunk kíváncsiak.
- Az EU szubjektív, állampolgári megítélése Magyarországon hasonló tendenciát mutat, mint más vizsgált országokban.
- Az EU 2010 óta való megítélésében Magyarországon nem fedezhetőek fel élesen eltérő tendenciák, amely az EU-val kapcsolatos magyar kormányzati narratíva korlátaira mutatna rá.
- Az EU-val állampolgári szinten azonosulók aránya politikai oldaltól függetlenül magas Magyarországon, meghaladja a 80 százalékot.
- A többi országhoz hasonlóan Magyarországon 2014-re kedvezőtlenebb kép alakult ki az unióról, ami 2021-re megváltozott, meghaladta a 2010-es állapotot.
- Csehországban, Magyarországon és Szlovákiában is csökkent az EU-ban zajló történésekkel elégedettek száma 2018-ra, amely 2021-re szinte minden országban megnőtt.
- Az állampolgári azonosulás Magyarországon 2021-re a 2014-es visszaesést követően folyamatosan nőtt, hasonlóan Csehországon kívül a többi országhoz.

Co-funded by the
Europe for Citizens Programme
of the European Union

A Republikon működését 2018-22 között az Európai Unió „Europe for Citizens” programja támogatja.

BEVEZETÉS

A rendszerváltás utáni magyar politika kevés konszenzusának egyike Magyarország nyugati orientációja, hazánk európai integrációja volt. Maga Orbán Viktor, ellenzéki politikusként, 1994 és 1998 között az Országgyűlés Európai Integrációs Ügyekkel Foglalkozó Bizottság elnöke volt. A 2010-es választás után a kormányváltással az Európai Unióval szembeni kormányzati magatartás is alapvető fordulatot vett. Az unió nem mint technokrata szabályozóként, a konszenzusra való törekvés terepeként jelent meg, hanem olyan politikai szereplőként, amelynek önálló politikai érdekei vannak, amelyekkel szemben a magyar érdekeket kell képviselnie a kormánynak. Mivel az Európai Unió a magyar állampolgárok számára is érzékelhető, ugyanakkor összetettsége révén (Bizottság, Tanács, Parlament, Bíróság) nehezen megragadható politikai entitás, így alkalmas arra, hogy a belpolitikai vitákban bűnbakként, a hazai politikába külső beavatkozóként lehessen hivatkozni rá. A Fidesz-kormány így járt el a menekültválság során, valamint a gyermekvédelmi népszavazás esetében is a szexuális nevelésre vonatkozó külső kényszer forrásaként nevezte meg az EU-t. Az Európai Unió a kormány értelmezésében tehát a nemzeti szuverenitást támadó, globalista erőként jelenik meg. Nem véletlen, hogy már a 2022-es országgyűlési választások előtt megfogalmazta Orbán Viktor az unió intézményi reformját. Javasolta többek között, hogy az Európai Parlamentet ne közvetlenül válasszák az EU polgárai. A miniszterelnök mellőzné továbbá a „minél szorosabb unióra” való törekvés passzust az EU szerződéseiből, noha ez utóbbi az EU elődjének számító Európai Gazdasági Közösséget létrehozó 1957-es Római Szerződés szerint az európai emberek és nem országok között viszonyokra vonatkozik.

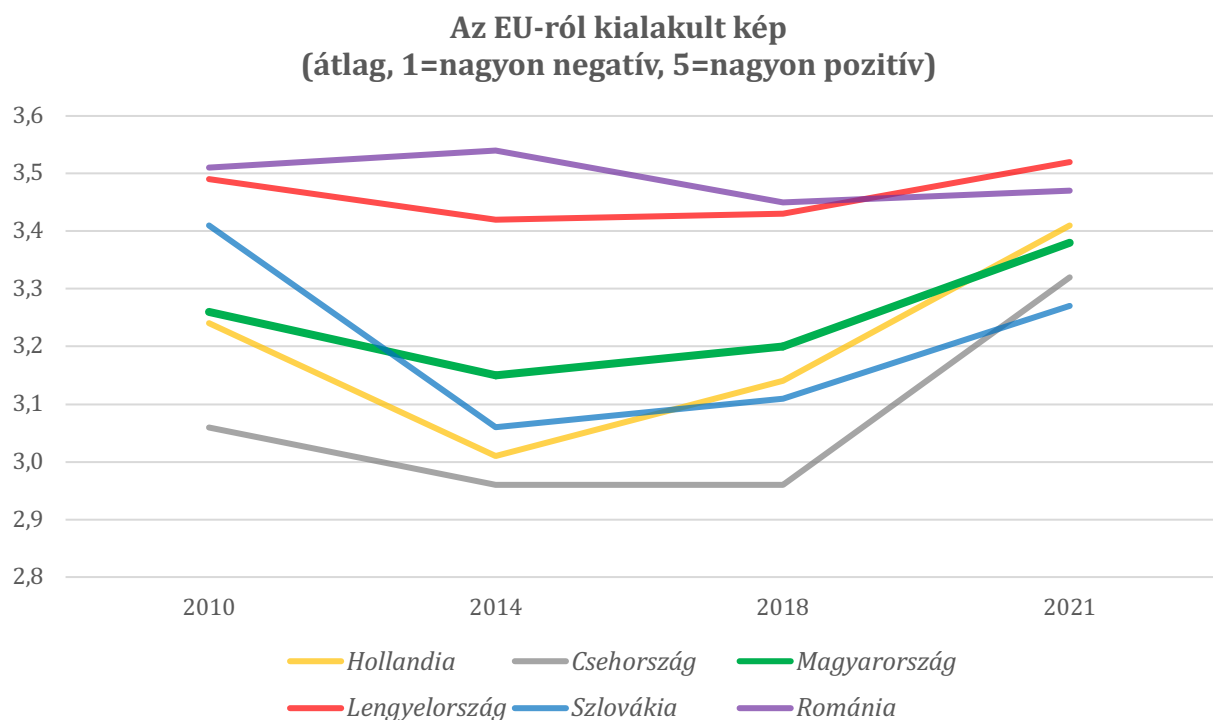
Az állampolgárok politikai véleményét, attitűdjeit nagyban befolyásolják maguk a politikusok is. Az alábbi idősoros elemzésben annak jártunk utána, volt-e érdemleges hatással a Fidesz kormányzása a magyar válaszadók Európai Unióval kapcsolatos véleményére.¹ Az adatok értelmezhetősége érdekében több országgal hasonlítjuk össze a hazai eredményeket. Az elemzésben a visegrádi országok, így hazánk mellett Csehország, Lengyelország és Szlovákia, valamint a hagyományosan EU-párti Románia,

---

¹ Az elemzést az Eurobarometer 2021. február-márciusi, 2018. márciusi, 2014. márciusi és 2010. májusi adatfelvétele segítségével végeztük el (Eurobarometer 94.3, Eurobarometer 89.1, Eurobarometer 81.2, Eurobarometer 73.4). Az adatbázisokat úgy választottuk ki, hogy az adatfelvétel időpontja minél közelebb essen a magyarországi országgyűlési választások időpontjához, amikor megnövekszik a politika iránti érdeklődés.

illetve az EU-alkotmányt 2005-ben leszavazó, ugyanakkor EU-alapító Hollandia választóinak az EU-val kapcsolatos véleményét vizsgáltuk meg. Elemzésünk során nem a tagság támogatottságára, hanem az unióval kapcsolatos szubjektív azonosulásra, az egyén általános helyzetértékelésére voltunk kíváncsiak.

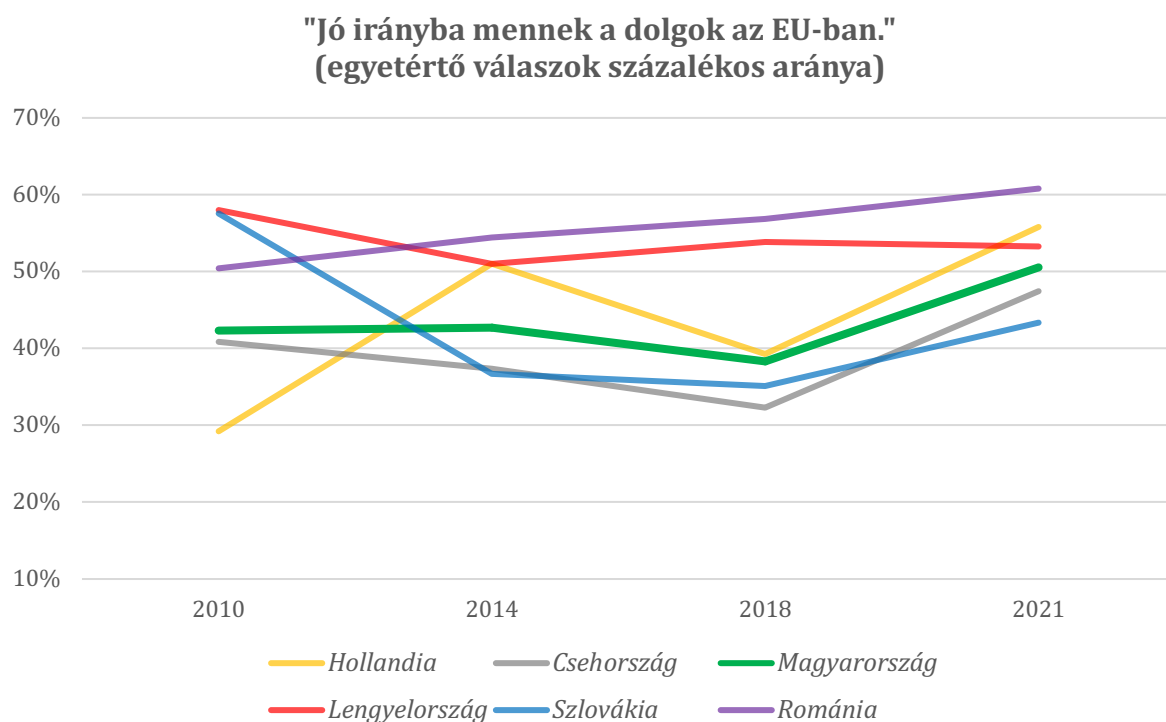
EREDMÉNYEK

1. ábra: Az EU-ról kialakult kép átlaga (1=nagyon negatív, 5=nagyon pozitív)

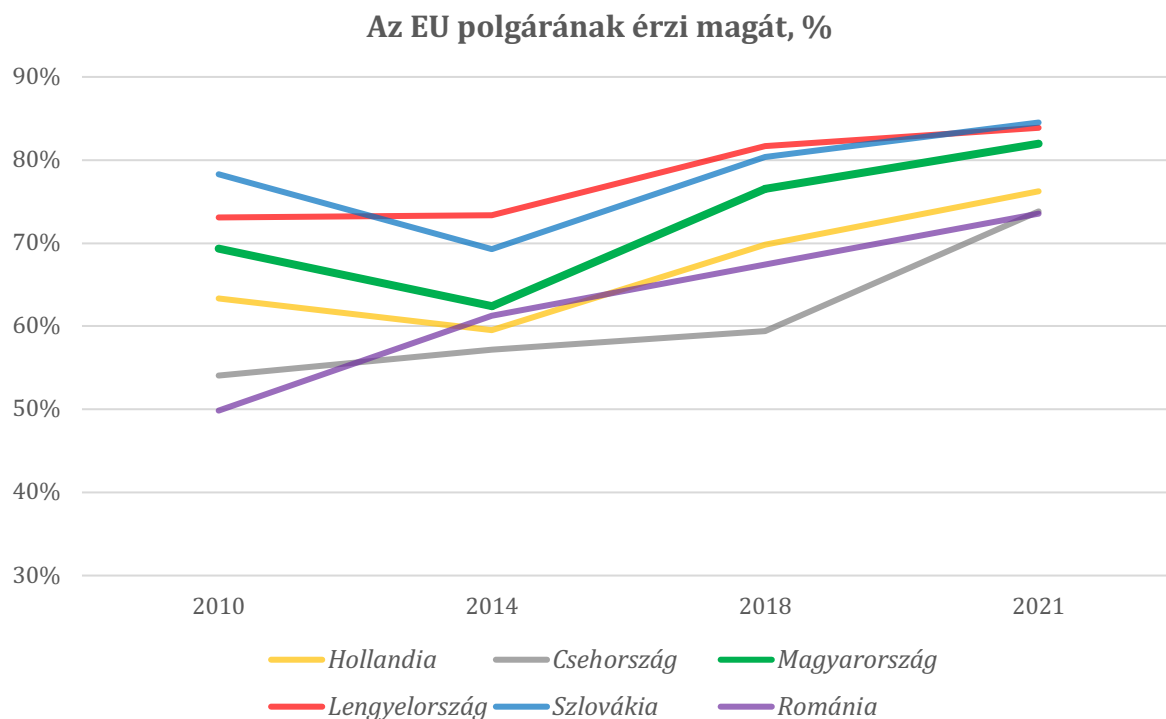
Az 1. ábra azt mutatja, hogy negatív, vagy pozitív képük van a megkérdezetteknek az Európai Unióról. Ez az adat személyes percepciót vizsgálja, ezért pontosabban képes megragadni az integrációval kapcsolatos véleményeket, mint pusztán a tagság támogatottságára való rákérdezés. A 2010-es évek elején a korábban is inkább euroszkeptikus cseh választók részéről alakult ki a legkevésbé pozitív kép az Európai Unióról. Az egytől ötig tartó skálán átlagban 3,1-es osztályzatot adtak. Az évtized végére azonban pozitívabb az EU-ról kialakult képük, és ebben a tekintetben megelőzik Szlovákiát. A legpozitívabb EU-képet a román és a lengyel megkérdezettek képviselik, fél osztályzattal előzik a 2010-es évek elején az euroszkeptikusabb népeket. Románia

esetében lényeges tényező lehet, hogy 2007-ben, tehát három évvel később csatlakoztak az unióhoz a visegrádi országokhoz képest. Magyarország Hollandiával együtt a középmezőnyben található. A többi országhoz hasonlóan 2014-re kedvezőtlenebb kép alakult ki az unióról hazánkban, ami 2021-re kedvezőbb lett, meghaladta a 2010-es állapotot.

2. ábra "Jó irányba mennek a dolgok az EU-ban." (egyetértő válaszok százalékos aránya)

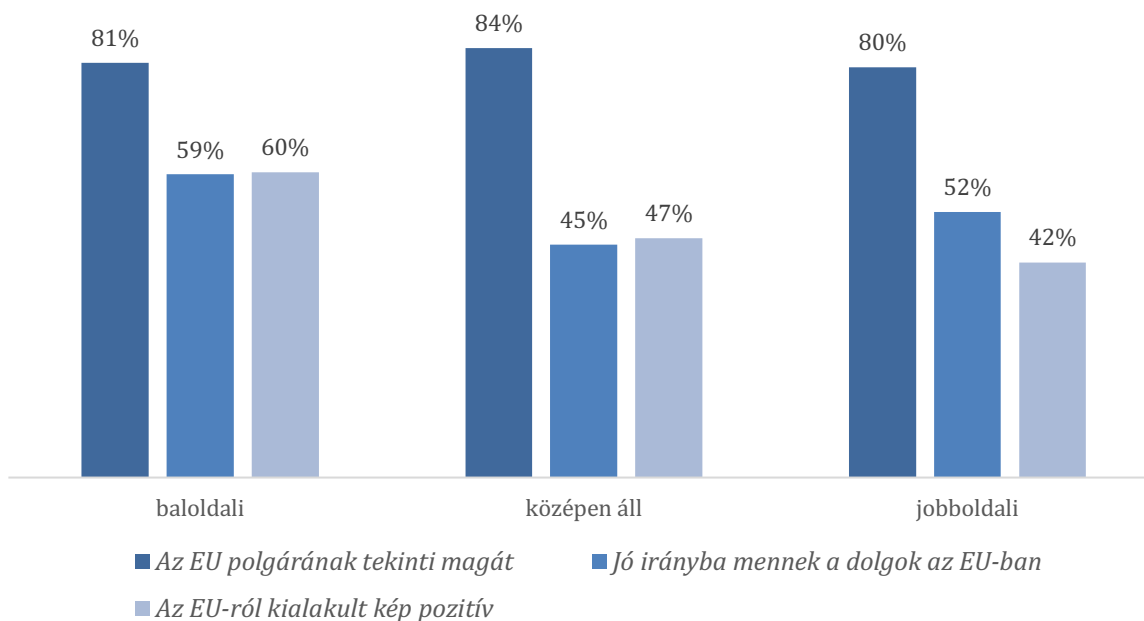
Az Eurobarometer elemzések visszatérő kérdése az EU helyzetének általános állampolgári megítélésére vonatkozik. A 2. ábra azt mutatja, hogy a vizsgált országokban a válaszadók mekkora aránya ért egyet azzal a kijelentéssel, hogy „jó irányba mennek a dolgok az EU-ban.” A legnagyobb különbség a 2010-es és a 2021-es eredmények között Hollandiában mérhető. Csehországban, Magyarországon és Szlovákiában is csökkent az EU-ban zajló történésekkel elégedettek száma 2018-ra, amely 2021-re szinte minden országban megnőtt. A 2014 és 2018 közötti véleménykülönbség háttérében a 2015-ös európai menekültválság állhat, amely megmutatta a tagállamok közötti szolidaritás és az uniós döntéshozatali hatékonyság korlátait. Hasonlóan az 1. ábra adataihoz, Magyarországon 2021-re erősödött az EU-val kapcsolatos elégedettség 2010-hez képest.

3. ábra Az EU polgárának érzi magát, százalékos megoszlás

Az Európai Unió számára lényeges az állampolgárokkal való közvetlen kapcsolat. Ezt nem csupán az egyes mobilitási programok (Erasmus, Európa a polgárokért) támogatják, de az Európai Parlament közvetlen választása is. A 3. ábra azt mutatja, hogy mekkora azok aránya az egyes országokon belül, akik az EU polgárának érzik magukat. Természetesen az EU-val való állampolgári azonosulás nem zár ki többes identitást, tehát a tagállammal való azonosulást. Érdekes módon az egyéb tekintetben EU-párti Romániában volt a legalacsonyabb, noha még így 50 százalékos a magukat EU állampolgárnak tekintők aránya. Az állampolgári azonosulás Magyarországon 2021-re a 2014-es visszaesést követően folyamatosan nőtt, hasonlóan Csehországon kívül a többi országhoz.

Bal-jobb önbesorolás és vélemények az EU-ról Magyarországon, 2021

4. ábra: Bal-jobb önbesorolás és vélemények az EU-ról Magyarországon, 2021

Külön megvizsgáltuk a hazai adatokat a bal-jobb önbesorolás alapján is (4. ábra). A 2021-es adatfelvétel szerint nincs lényeges különbség a bal-, a jobboldali és a magukat középre helyező válaszadók között abban, hogy mennyien gondolják magukat az EU polgárának. Nagyobb a különbség ugyanakkor abban a tekintetben, hogy jó irányba haladnak-e a dolgok az EU-ban. A baloldaliak 59 százaléka ért ezzel egyet, míg a középen állóknak csak 45 százaléka, amely arány a jobboldaliak 52 százalékatól is elmarad. Utóbbi egy általánosabb politikaellenes attitűddel magyarázható. A baloldaliak 60 százalékanak összességében pozitív képe van az EU-ról, a középen állók és a jobboldaliak körében azonban kisebbségben vannak az EU-ról pozitív képet kialakítók.

Az adatok arra mutatnak rá, hogy összességében az EU szubjektív, állampolgári megítélése Magyarországon hasonló tendenciát mutat, mint más vizsgált országokban. Az unió 2010 óta való megítélésében Magyarországon tehát nem fedezhetőek fel élesen eltérő tendenciák, amely az EU-val kapcsolatos magyar kormányzati narratíva korlátaira mutat rá.